Krch F. D.: **Bulimie (Jak bojovat s přejídáním)**
Grada publishing, Praha, 2000, 120 stran.

PhDr. F. D. Krch, který se již dlouhá léta úspěšně věnuje problematice poruch příjmu potravy, napsal populárně vědeckou příručku určenou nemocným trpícím bulimií. V první, obecné části, jsou obsaženy informace o bulimii, přejídání a možnostech jak tyto problémy zvládnout. Druhá část obsahuje svépomocný program jak překonat problémy s jídlem, z tloušťky a s bulimií. Každé kapitole doporučuje čtenářům věnovat se alespoň 1 - 2 týdny.

V obecné části je věnována pozornost především jídelním záznamům a postojům k tělesné hmotnosti. Poukazuje se na fakt, že je to právě strach z tloušťky, který vyvolává obavy z normálního díla a důvod, proč bulimičky odmítají zanechat zvracení. Vysvětluje, co je to Body Mass Index (BMI), která je nejjednodušším kritériem pro posouzení tělesné hmotnosti. Uvádí zajímavý poznatek, že starší lidé mají nejlepší vyhlídky na zdravý život i když je jejich BMI nad horní hranicí a pohybuje se v hodnotě kolem 27. Vážnější zdravotní problémy představují BMI nad 30. Nejohroženější skupinou ve smyslu předčasné smrti jsou spíše lidé s podváhou než lidé s přiměřenou váhou nebo nadváhou. Nebezpečné může být pro člověka i značné kolísání tělesné hmotnosti, užívání diet, z nich většina je nevhodná a neúčinná.

Radí bulimičkám jak zamezit nutkavé přejídání a zvracení, jak upravit jídelní režim. Upozorňuje i na značnou emoční labilitu a hojný výskyt depresivních příznaků u nemocných s poruchami příjmu potravy a doporučuje jak se vyrovnávat s negativními emocemi jinak než pomocí jídla. Důrazně varuje před četnými reklamami a články propagujícími různé metody pro zaručené či dokonce rychlé zhubnutí.

Příručka je vhodným, velmi zasvěceným, dobře čtivým manuálem pro ty, kterým je určena, tj. nemocným s poruchami příjmu potravy. Měla by jim pomoci úspěšně překonávat problémy s přejídáním, naučit je správnému jídelnímu chování, zbavit se strachu z tloušťky. Obsahy jednotlivých kapitol jsou příhodně zpestřeny krátkými a zajímavými názory a postoji některých pacientek k jejich onemocnění a životní problematice.

Doc. MUDr. František Faltus, DrSc.

Heretík A.: **Extrémna agresia I. Forenzná psychológia vraždy**
Psychoprof, Nové Zámky, 1999, 1. vyd., 280 stran, ISBN 80-968083-3-8.

Autor - docent katedry psychologie na filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě - podává přehled homicidální problematiky, přičemž vychází jednak ze zpracování adekvátní odborné literatury, jednak z vlastní více než dvacetileté praxe soudního znalce, vyšetřujícího pachatele těchto nejzávažnějších trestných činů.

První kapitola se věnuje nejprve terminologii. Pisatel definuje agresi, agresivitu, agresologii, hostilitu, hněv. Uvádí tak čtenáře do následujícího přehledu teorií agresivity, které dělí do tří hlavních oblastí. Jako představitele instinktivistických přístupů uvádí Sigmunda Freuda a Konrada Lorenze, v rámci behaviorálních teorií zmiňuje Yalskou školu (Dollard, Miller aj.), Banduru, Selga, Busse. Konečně třetí skupinu přístupů k fenoménu agrese tvoří koncepce biopsychosociální a integrativní. Zde uvádí původní názory Vondráčkovy a Študentovy a Dobrotkův personologický přístup k agresivitě. Přehled je ukončen Frommovou anatomií lidské destruktivity. Úvodní část knihy přináší ještě přehled biologických předpokladů agresivity. Autor si všímá konstitučních rysů, dědičnosti a přináší přehled neurofyziologických, neuropsychologických, biochemických a endokrinních korelátů agrese.

Další pasáž je věnována literárnímu přehledu psychologické a psychiatrické analýzy homicidií. Jsou uváděny velmi podrobně údaje o incidenci vražd, o pachatelích (např. pohlaví, věk, anamnestické údaje, psychické poruchy a choroby aj.). Podrobná typologie homicidií završuje teoretickou část práce. Citace ze světové literatury jsou doprovázeny řadou tabulek, uvedených v přílohách.

Další část monografie přináší údaje o metodologii vlastního výzkumu. Autor zpracoval vyšetření 176 vrahů, které posuzoval v letech 1979 až 1998. V obsáhlém a pečlivě naplánovaném výzkumu sledoval celkem 134 proměnných u každého pachatele, které shrnul do čtyř oblastí: anamnestické údaje, kriminologická charakteristika činu, psychologické vyšetření a konečně psychiatrické údaje o pachatelích (které však nebyly zahrnuty do recenzované práce). Získané údaje byly statisticky zpracovány pomocí SPSS.

Další kapitoly přinášejí detailní údaje, získané tímto výzkumem vyšetřených pachatelů. Autor tak

poprvé ve slovenské literatuře přináší relevantní výsledky a jejich přehled. Rozsah ani cíl recenze nedovolují citovat všechna autorova zjištění, která jsou kromě textu uvedena i v přehledných tabulkách. Například jsou předkládány zjištěné rozdíly v pohlaví, ve věku, v motivaci trestného činu, dále psychopatologie pachatelů a výsledky testových metod (všichni byli vyšetřeni dvěma výkonovými metodami WAIS-R a Wechlerovou škálou paměti a dvěma projektivními osobnostními testy, a to Rorschachovým testem a Hand testem).

Kromě popisu celého souboru pachatelů jsou vyčleněny ještě některé zvláštní skupiny, a to podle oběti (vrahové rodičů, dětí, manželských partnerů, vícenásobní vrazi) nebo podle vlastních osobnostních charakteristik (mladiství pachatelé, věkově starší vrahové). Autor podává vždy i obraz „typického pachatele" z dané skupiny. Kromě výsledků vlastního vyšetření je publikováno i 18 ilustrativních kazuistik.

Krátká kapitolka si všímá rozdílů v osobnosti pachatelů i v motivaci a provedení vražd, které se staly na Slovensku před a po roce 1989. Tomuto srovnání by bylo žádoucí věnovat více pozornosti. Římská jednička v názvu knihy (Extrémna agresia I) naznačuje, že se snad dočkáme i komparace těchto údajů z pera autora.

Docent Heretik se pokouší doplnit jednodimenzionální typologii pachatelů, používanou v recenzovaném textu, o návrhy dvou- až pětidimenzionálních dělení. Bohužel, při vzrůstajícím počtu kritérií klesá počet osob zastoupených v jednotlivých kategoriích, takže pro vlastní kriminologickou práci je pokus méně přínosný.

Kniha obsahuje kromě slovenského i anglický a německý obsah a relativně obsáhlé souhrny v těchto jazycích. Stává se tak přístupnější pro zájemce z jiných zemí. Jmenný a věcný rejstřík i obsáhlý seznam literatury informační hodnotu knihy zvyšují.

Heretikova práce přináší kromě teoretického přehledu konkrétní údaje; její cena a význam je hlavně ve velmi podrobném zmapování výskytu homicidií na Slovensku a v jejich psychologické analýze. Je doporučeníhodná nejen pro psychology, psychiatry, kriminalisty či sociology, ale i pro každého vzdělaného laika, zajímajícího se o zkoumanou problematiku.

Prof. PhDr. Mojmír Svoboda, CSc.

Flor H., Birbaumer N., Hahlweg K. (Hrsg.): **Grundlagen der Verhaltensmedizin**

Hogrefe, Verlag für Psychologie, Göttingen, Bern, Toronto, Seattle, 1999, DM 248, 621 stran.

Recenzovaná kniha vychází jako součást psychologické encyklopedie (série klinická psychologie), jež je ozdobou tohoto nakladatelství, zaměřeného především na psychologické vědy. Ozdobou nejen pro znamenité formální provedení, nýbrž i proto, že celá encyklopedie (vycházející průběžně již po řadu let) obsahuje veškeré základní poznatky a vědění teoretické i aplikované psychologie. Na tomto svazku encyklopedie pracovalo dvacet autorek a autorů, žijících v Německu a v USA.

Behaviorální medicína vznikla v druhé polovině 70. let v USA jako interdisciplinární obor. Blízko má zejména k psychosomatické medicíně, lékařské psychologii a k psychologii zdraví, s nimiž se částečně překrývá. Je vymezena jako vědecká oblast, která za účasti psychologie, lékařských věd a i jiných vědeckých disciplín zkoumá mechanismy vzniku poruch zdraví, mechanismy udržení zdraví a skutečnosti, jež lze užít při prevenci poruch zdraví, při léčbě a vůbec podpoře lidského zdraví. První odborná společnost byla založena v roce 1978 v USA, Česká a Slovenská společnost pro behaviorální medicínu vznikla v roce 1991.

Svazek pořadatelé rozčlenili do deseti kapitol, které z důvodu rozsahu recenze jen vyjmenuji.

1. Úvod do behaviorálního lékařství (historie, hlavní výzkumné a praktické úkoly behaviorálního lékařství, závěrečné poznámky).
2. Psychologické a psychobiologické základy behaviorálního lékařství (úvod, učení, paměť, psychobiologické základy emocí, psychoneuroimunologie, souhrn).
3. Diagnostika a evaluace behaviorálního lékařství (úvod a přehled, diagnostika, účinnost behaviorálního lékařství).
4. Chování během nemoci (úvod a pokus o pojmové uchopení, souvislosti a možné determinanty chování v nemoci, zvládání a zpracování nemoci, „chronické chování při nemoci", nové paradigma psychosomatiky a důsledky pro behaviorální lékařství).
5. Bolest (pojmové vymezení bolesti, prevalence a ekonomický význam chronických bolestí, klasifikace syndromů bolesti, výkladové modely vzniku a udržování chronické bolesti, měření bolesti a diagnostika bolesti, léčba bolestí, výhled do budoucnosti).
6. Stres a jeho zvládání (výzkumné přístupy a tradice, psychologická a psychobiologická pojetí stresu, zvládání zátěže).